

Ishaja vsak dan razen nedelj in praznikov. Issued daily except Sundays and Holidays.

PROSVETA

THE LIBRARY OF UNIVERSITY OF ILLINOIS
Uredništvo in upravniški prostor: 2687 S. Lawrence Ave. Office of Publication: 2687 South Lawrence Ave. Telephone, Rockwell 4904.

LETO—YEAR XX. Cena lista je \$5.00. Chicago, Ill., ponedeljek, 7. marca (March 7), 1927. Subscription \$5.00 Yearly. STEV.—NUMBER 55

STARA GARDA SAMA UBILA SVOJE OSNOVE

Coolidge pa, ki je jezen, nalašč ne skliče izrednega zasedanja. Čakali bodo do jeseni.

Washington, D. C. — Kongres se je v petek razšel, ne da bi bil zakonil obilico predlog, ki jih je hotela imeti administracija. Stara garda, Coolidgevi lastni pristaši so v divji furiji obstrukcije proti Reedovemu odseku ubili čelo vrsto svojih lastnih predlogov.

Ubili so jih v senatu. Poslanska zbornica je še bila zaključena po gentlemansko, toda senat je krknil na naravnost pohalinski način. Ker so hoteli preprečiti Reedovo resolucijo za nadaljevanje preiskave o volilni korupciji v Pennsylvaniji in Illinoisu, so napravili dva zadnja dneva z obstrukcijo in s tem zadušili čelo vrsto ukrepov, ki jih vlada nujno potrebuje.

Sledeče predloge so bile ubite v senatu: Denar za tri nove križarke; vladno posojilo bivšim vojakom na certifikat bonusa; denar za novo kontrolno komisijo radio; gradnja novih zveznih poslopj; povratek lastnine inozemcem, ki je bila zaplenjena med vojno; vladna žganjarna za medicinsko žganje; dodatek k naseljenišnemu zakonu glede prihoda sorodnikov kvote prosto; revizija poštne pristojbine za časopise; Borašova resolucija za preiskavo ameriške politike v latinski Ameriki; Norrisova predloga za razrešitev na obratovanje Muscle Shoals.

Coolidge je v soboto dal vedeti, da ne skliče izrednega zasedanja novega kongresa. Predsednik je zelo jezen radi tega, ker ga je senat tako prostaško polomil. Dovolj je bilo časa za sprejetje vseh važnih predlogov.

Cleveland, O. — Zopet so trije stavkarji postali žrtve. Trent Longo, Charles Green in Mose Doney so bili na stavkovni straži pred neko cerkvijo v Cleveland Heightsu, ki je aristokratski predmetje. Med stavkokaži je prišlo do besedne bitke. V tej besedni bitki je pa eden izmed stavkarjev dal enemu stavkokazu lahko zaušnico.

Stavkarji so bili aretirani in zadržani v pritvoru. Senatska zbornica proti njima se je glasila, da so nasokčili stavkokaze in jih s strahovanjem prisilijo, da opuste stavkokaško delo. Sodnik David Miller je obsodil vsakega stavkarja na šest mesecev zafora in vrh tega je kaznoval še vsakega z \$200 denarne globe. Priča, ki je zaprisegla sodnico, ni prišla na sodišče. Sodnik Miller je pa dejal, da se zdi, da se nihče ne interesira za obtožene in da je delavskim agitatorjem treba dober nauk. Na to jim je prisodil najvišjo kazen.

Delavci se zdaj nahajajo v zaporu in stotine organiziranih delavcev se zanima zanje.

Italijani imajo novo letalo. Rim, 5. marca. — Tu javljajo, da so italijanski aeronavti, ki inženirji izumili načrt novega letala, ki bo letelo 750 milj na uro. Načrt je narejen po principu granat, ki so jih Nemci izdelali v "velike Berte" sto milj na uro. Katapult vrže letalo 8000 metrov visoko v zrak, nakar gigantni stroji potegajo z rekordno brzino skozi retek zrak.

Amerika in Mehika tajita krizo

Državni departament zanika vesti, da je ameriška vlada zahtevala odpoklic poslanika. Mehška vlada tudi dementira. Tellez je odšel domov po privatnih poslih.

Washington, D. C., 5. marca. Naglo odpotovanje mehškega poslanika Telleza v Mehiko je zdaj misterij prve vrste. Edino pojasnilo, ki je morda verjetno in ki prihaja iz mehškega poslanstva, je, da je Tellez odpotoval domov radi bolezni svojega brata.

Državni departament je snoči dementiral vse vesti, da je ameriška vlada zahtevala odpoklic mehškega poslanika. Vladi ni nič znano, zakaj je Tellez odšel, niti se ne zanima.

Na vprašanja, če je Tellez odšel na svojo pest radi tega, kar

se ne strinja z odgovorom mehške vlade na tajno noto Združenih držav, ne morejo ameriški, niti mehški krogi dati nobenega odgovora. Govori se, da se ameriška tajna nota tiče mehškega generalnega konzula Eliasa v New Yorku, ki je naš vladni postal "persona non grata", ali tudi ta govorica je brez oficijelnega potrdila.

Iz Bele hiše javljajo, da ni nič novega v odnosih med Združenimi državami in Mehiko.

Mexico City, 5. marca. — Mehški zunanji urad je snoči izjavil, da je poročilo o odpoklicu Telleza iz Washingtona neutemeljeno. Vzrok poslanikovega odhoda v Mehiko so njegove privatne zadeve. Zunanji minister Saenz je rekel, da v tem momentu on ne vidi nobenega razloga za prelom med Združenimi državami in Mehiko.

Smith in Vare pobirata senatorsko plačo

Pred zaključenjem senatnega zasedanja je bilo povedano v senatu, da njima ne bo dovoljeno zasesti senatnih sedežev.

Washington, D. C. — Frank L. Smith iz Illinois in William S. Vare iz Pennsylvanije sta pričela prejemati senatorsko plačo od petka popoldne. Njima so bile odkazane pisarne v senatnem pisarniškem poslopu in njuni tajniki, pisarji in vsi bodo prejemali plačo od vlade.

Znano je, da senat ni dovolil Smithu položiti prisege kot senatorju. A to se je zgodilo za nadomestno dobo pokojnega illinoiskega senatorja. Smith zdaj prihaja kot izvoljeni senator, in za to dobo bo zaprisžen v jeseni, če bo kdaj sploh zaprisžen kot senator.

Ako bodeta Vare in Smith izvrševala senatorske funkcije, se pa odloči šele v jeseni, kajti do meseca decembra t. l. ne bodeta imela prilike, da sta zaprisžena kot senatorja.

Ko se bo v jeseni kongres zopet sešel k zasedanju, tedaj bodo najbrž predložene resolucije, ki bodo določevale, da stopita na stran, ko bodo zaprisženi drugi novi senatorji in počakata, dokler ne bo senatni odsek poročal in verificiral njune izvolitve. Za tako akcijo bo zadostoval en glas večine. Ako se njima dovoli prisega, tedaj bo potrebna dvotretjinska večina za njuno izkličitev.

Senator Lenroot iz Wisconsinu je pred zaključkom kongresnega zasedanja povedal v senatu, da Varu in Smithu ne bo dovoljeno zasesti senatnih sedežev. Ta Lenrootova izjava je obudila sum med naprednim elementom.

Senator Reed je predlagal, da se poverilnici o njuni izvolitvi izročita senatnemu poverljivemu odseku. To ne pomeni drugega, kakor da sta Vare in Smith deležna vseh senatorskih privilegijev od dne 4. marca do dneva v mesecu decembra t. l., ko prične zopet kongresno zasedanje. Njuna usoda, če obdržita svoja sedeža v senatu, se bo odločila šele v jeseni, ko prične kongresno zasedanje.

Trpežnost betona odvisna od starosti. Washington. — Trgovski departament je izdal navodilo, ki pravi, da so vsi poskusi dokazali, da je trpežnost betona zelo odvisna od njegove starosti. Čim starejši je cement v vrečah, tem trdejši postane beton ko je zmešan in vlit v pripravljene prostore.

Radikalna francoska vojna naredba sprojeta

Po novem zakonu so vsi prebivalci Francije brez razlike no spolni in starost podrejeni vojaški službi v slučaju vojne. Kapital tudi.

Pariz, 5. marca. — Zbornica je včeraj akoraj soglasno sprejela prvih deset členov nove vojaške zakonske osnove, katero je izdelal Paul Boncour. Samo komunisti so glasovali proti. Jedro osnove je, da Francija v slučaju vojne mobilizira vse prebivalce in privatni kapital. Vse lastninske pravice morajo prenehati. Konservativni poslanci, ki zastopajo kapitaliste, so furiozno pobijali zlasti točko, ki določa, da ne sme nihče delati zasebnega dobička ob času vojne.

"Lahko je iti v strelske jarkove, ker nič ne stane, toda odpovedati se postavnemu profitu od investiranega kapitala je pa druga reč — za to je treba svetnika," je rekel Nicolle. "Stramota!" je odmevalo z leve, kjer se niso pozabili, kako so francoski profitarji odebelili med zadnjo vojno.

Odškodninska predloga za pristaniščne delavce ubita

Predsednik zborničnega justičnega odseka je izvršil dejanje.

Washington, D. C. — Kongresnik Graham, predsednik zborničnega justičnega odseka, je čakal do zadnjih dni, da je bil svojo lastno predlogo, t. j. odškodninsko predlogo za pristaniščne delavce.

Kongresnik Snell je prejel nalogo od svojega odseka, da predloži predlogo kongresu, da o nji glasuje. Predloga je bila že sprejeta v senatu. Sovražnih amendentov ni bilo v nji. Na to je protidelavski republikanec Free iz Kalifornije naznanil, da ima amendent, ki ga predloži v zbornici. Bila je sovražna predloga. Graham je obvestil kongresnika Snella, da ni treba predložiti predloge. S tem je bila usoda predloge zapečaten, ker se ni moglo glasovati o nji.

Protisti delavskega legislativnega sveta proti takemu ravnanju niso nič izdali. Graham ni dozdaj še pojasnil svojega delavstvu sovražnega koraka.

Japonska produkcija petroleja se je skrčila. Washington. — Japonska je znatno zvečala konzum petroleja, medtem pa se je njena lastna produkcija petroleja ali olja znatno znižala.

NOVE ZIJAČNE PODJETNIŠKE POTEZE

Podjetniške korporacije so pričele z novimi eksperimenti, da priklenejo delavce nase. Delavci bodite oprezni, da vas ne vlove.

Chicago, Ill. — Več stotin korporacij v Združenih državah je pričelo eksperimentirati z vzajemno podpornimi društvi, ki jih Metropolitan Insurance kompanija opisuje, da je ena izmed petnajst poti, ki vodi do dobre volje v industrijskih stikih.

Narodni industrijski konferenčni odbor razlaga, da je vzajemno podporno društvo organizacija uslužbencev enega industrijskega podjetja, ki je bila ustanovljena, da štiti svoje člane v slučaju bolezni, nesreče in smrti.

Funkcije vzajemnih podpornih društev so torej take, kakršne vrši Slovenska narodna podpora na jednota med jugoslovanskimi in drugimi slovanskimi delavci ne glede na to, kje so delavci zaposleni, medtem ko vzajemno podporno društvo vrši te funkcije samo med delavci enega industrijskega podjetja.

Vzajemno podporno društvo se ne sme zamenjati s kompanijsko unijo. Mogoče se najde katero vzajemno podporno društvo, da ima opraviti tudi s pritožbami delavcev, a to je bela vrana. Namen vzajemnih podpornih društev je popolnoma drugačen.

Kadar vsi delavci enega podjetja postanejo člani vzajemnega podpornega društva, tedaj se navadno mesečni prispevki za društvo odtegnejo od mezd. S takim odtegnjenjem mesečnih prispevkov postane delavec v podjetju prikljen na vzajemno podporno društvo, akoravno mu bratske podporne organizacije nudijo boljše ugodnosti. In če delavec že takole več let plačuje prispevke v vzajemno podporno društvo, se težko odloči za delavsko strokovno organizacijo ali celo za stavko, kajti znano mu je, ako je odslovljen, da izgubi vse, kar je vplačal na prispevkih v društvo, drugam pa ne more pristopiti zaradi njegove starosti, ker bi bili zanj prispevki sploh previsoki, ali bi pa zaradi starost ne bil sprejet v bratsko podporno organizacijo.

Delavec, ki skrbi zase in svojo družino za slučaj bolezni, nesreče in starosti, se pridruži bratski podporni organizaciji, kajti v organizaciji ima svobodno besedo in je lahko njen član ne glede na to kje dela. Za slovenske in jugoslovanske delavce je najboljša bratska podpora organizacija Slovenska narodna podpora jednota.

Bivši carski rabelj ubil svojo ženo. Pariz, 5. marca. — Bivši ruski krvnik in carski armadi po imenu Dikran Menohikian, po narodnosti Armenec, se mora zagovarjati radi umora v Franciji. V zadnjem novembru je v Grenoblu umoril svojo ženo.

14-letni ženin ne dobi dovoljenja za poroko. Canaan, Me. — Thelma Tibbetts, 27-letna divorsanka, se je zaljubila v 14-letnega Williama Buzella, krepkega farmarskega dečka. Pregovorila ga je, da se poroči, ali ko je otroški ženin prišel po licenco, je ni dobil.

Rekordni izvoz strojev. Washington. — Od leta 1921 naprej še ni bilo izvoženih toliko različnih strojev v nobenem mesecu iz Amerike kot v januarju t. l.

Nova generalna stavka v Šangaju

Napovedana je za danes. Kuomintangovci ponovno zahtevajo, da Angleži zapuste kitajska tla. Parada Američanov in drugih v soboto brez incidenta.

Šangaj, 6. marca. — Šangaj je danes izoliran od suhe strani in brez malega v rokah revolucionarjev brez prelivanja krvi. Reakcionarne čete iz Šantunga so se začele danes umikati iz Šangaja nazaj proti severu. To je posledica strategične poteze revolucionarnega voditelja Kajšeka, ki je s svojimi četami udaril proti železniški črti med Šangajem in Nankingom v okolici jezera Tajha. — Japonci so danes izkrcali 500 vojakov in z njimi zastražili svoje tovarne radi druge generalne stavke, ki je napovedana za jutri.

Šangaj, 5. marca. — Centralna delavska unija v Šangaju je pozvala kitajske delavce na generalni štrajk v ponedeljek. Koliko časa bo stavka trajala, se ne ve.

Voditelji kuomintanga (ljudska, revolucionarna stranka) so včeraj naslovili na nastajajočega inozemskega konzula protest proti prisotnosti angleških čet izven teritorija mednarodne naselbine. Voditelji zahtevajo, da se tuje čete takoj umaknejo s kitajskih tal.

Šangaj, 5. marca. — 1200 ameriških pomorsčakov je danes korakalo po ulicah mednarodne kolonije v Šangaju. Udeležili so se vojaške parade Angležev, ki so spravili na noge 5000 mož. Parada z godbami in zastavami je bila brez incidenta. Kitajci so molče gledali korakajoče vojake, dočim so angleški in ameriški naseljenci vzklicali na vse grlo.

Šangaj, 5. marca. — Danes je prišlo do konflikta med kitajskim carinarskim komisarjem v Šangaju in severnjakim generalom Čangčungčangom. Slednji zahteva, da mu carinski urad izplača milijon dolarjev za pokritje stroškov, ki jih ima njegova armada z obrambo Šangaja. Šangajski carinški urad je najbogateljši na vsem Kitajskem. Komisar je pa odklonil zahtevo.

Vesti o novih revoltah v osrednjih provincah in prid južno kitajski revolucionarni armadi prihajajo vsako uro.

London, 5. marca. — Londonski listi so danes objavili vest, da so se Angleži odrekli avojim koncesijam v Kiukiangu na temelju druge pogodbe, ki je bila sklenjena med britskim diplomatom in zunanjim ministrom Evgenom Čenom v Hankovu.

Ruthenbergov pepel počijejo v Moskvo?

Velika množica se je včeraj slovilila od mrtvega voditelja.

Chicago. — Truplo pokojnega Charlesa E. Ruthenberga, tajnika ameriške komunistične stranke, ki je ležalo tri dni na javnem, z rdečino in črnilo ovitemo odru v veliki dvorani unije cestnoželezniških nameščencev, Ashland boulevard in Van Buren st., bo danes upeljeno.

V petek popoldne je prišla vest iz Moskve — kabilral jo je korespondent lista "Daily News" — da so voditelji tretje internacionale sklenili, da dobe pepel Ruthenberga v Moskvo in ga položijo poleg ruskih revolucionarjev, ki počivajo pod obzidjem Kremli. Ko je bil Ruthenberg pred dvema letoma v Moskvi, je izrekel željo, da bi rad počival zraven onih revolucionarjev, kadar umre. To željo mu hočejo zdaj izpolniti. To bo drugi ameriški grob v Kremli. Prvi, ki tam leži, je John Reed, ameriški revolucionarni pisatelj, ki je umrl v Moskvi pred več leti, ko je bil tam kot delegat.

Velika množica komunistov in simpatičarjev je v nedeljo popoldne prisostvovala izkazniju zadnje časti mrtvemu voditelju. Foster, Lovejoy, Cannon in drugi so imeli poslovilne govore. Delavski zbori so peli žalostinke. Drugih obredov ni bilo.

Bomba v lesnem skladišču. Chicago. — Danes zgodaj zjutraj je eksplodirala bomba na lesnem skladišču Zuchman Lumber kompanije na 1436 So. Morganovi cesti ter povzročila za \$5,000 škodo. Sosedje se bili vsled močnega sunka vrženi iz postelj. Več oken je bilo sesutih. Nobena oseba ni bila poškodovana. Polcija je seveda takoj obdožila unijske delavce, da so oni bombo podtaknili, ker je družba uposila neunijske delavce. Toda poslovodja je zanimal tako teorijo in je dejal, da on ne doži delavcev, ker je imel same unijske delavce pri delu.

Agitirajte za "Prosveto"! Chicago. — Na 317 So. Wash-aveniji so zlikovci razdejali blagajno in odnesli \$500 v gotovini.

PRIPRAVE ZA ČIKAŠKO ŽUPANSKO BITKO

Profesionalni političarji v obeh taborih starih strank se pridno veščajo v frazah. — Tudi "politični programi" se izdelujejo.

Chicago, Ill. — Zdaj je še mir v obeh političnih taborih — republikanec Thompsona in demokratski Deverja, ki se potegujeta za župansko čast. V obeh taborih pripravljajo velik program, ki bo res velik, kar se tiče besed in obljub, ampak zelo majhen v pomenu za ljudstvo. Najbolj se pa veščajo v obeh taborih v frazah, ki so pripravne in primerne na kakšni maškarni veselici in predpustu, ko staro in mlado nori, niso pa za resne čase in resne in pametne ljudi.

O Thompsonu govore, da razobeši svoj program v petek. To razobešanje se bo vršilo v kakšnem gledališču v notranjem mestu in pod pokroviteljstvom lige za visokozemnim imenom "Wage Earners' League".

Kdaj Dever razobeši svoj program, še niso povedali natančno in ostalo je samo pri ugibanjih. Tretji, ki se poteguje za županstvo, je dr. John Dill Robertson, "neodvisen" kandidat, ki je pa pod pokroviteljstvom profesionalnega političarja in gospodarja Fred Lundina še prišel razobešati svoj program.

Zdaj je šele začetek županske kampanje. Profesionalni političarji so še nekaj dostojni v avojih govorih. Ali čim bolj se bo bližal konec borbe, toliko bolj krepki bodo postajali jeziki profesionalnih političarjev, kadar bodo z govornice delali reklamo za svojega kandidata. Končno bodo pa govorance teh političarjev končale v podtikanju, zmerjanju in psovanju in takrat bo jezik profesionalnih političarjev najbolj prežet s krepkimi izrazi, iz katerih bo dišalo o gnojnici na predvečer volilne bitke.

Za delavce, ki bodo glasovali za enega ali drugega kandidata starih političnih strank, bi bilo vseeno, ako bi glasovnice obtežili a težkim kamnom in jo vrgli v velikem loku v Michiganansko jezero.

Ciklon ubil 500 oseb na Madagaskarju

London, 6. marca. — Strašna katastrofa je zadela v četrtki vzhodno obrežje Madagaskarja. Silen ciklon je pometel obrežje in domala uničil največje pristaniščno mesto na otoku Tamatave. Po prvih poročilih je okrog 500 ljudi izgubilo življenje in gmotna škoda znaša 100 milijonov frankov. Pet ladij je utonilo.

(Madagaskar je francoska kolonija. Nahaja se v Indijskem morju nedaleč od Afrike in ima 3,400,000 prebivalcev, od katerih je 19,000 Evropev. Mesto Tamatave je imelo po zadnjem štetju 13,210 prebivalcev.)

Razmere na Filipinskem otočju povoljne. Washington. — General Wood, sedanjí guvernator Filipinskega otočja, poroča vojnemu departamentu, da so se znatno tamkajšnje razmere zadnje čase zboljšale. Izgredi so prešli v zgodovino, izzemši v enem okrožju, kjer se še pojavljajo upori radi zemljiških davkov.

Ogljikov plin povzročil smrt. Chicago. — Alfred Eck, 28 let star, je bil včeraj najden v svojem avtu mrtev. Zadužil ga je plin, ogljikov monoksid. Živel je na 5113 Oakdale ave.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cincero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.50.

Naslov za vse, kar ima stik z listom:

"PROSVETA"

2637-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju n. pr. (Feb. 28-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

PROFITI ŽELEZNIŠKIH DRUŽB IN MEZDE ŽELEZNICARJEV.

Ogromen je bil dobiček železniških družb v letu 1926. Ko je bil sprejet Esch-Cumminsov transportni zakon, so privatni železniški interesi in bankirji v Wall Streetu prav dobro vedeli, kaj pomeni, ako se določi, do koliko profita so železniške družbe upravičene in da meddržavna trgovska komisija ocenjuje vrednost železnic in na podlagi te ocenitve določi vozino za potnike in tovornino za prevažanje blaga, da so železniške družbe deležne dobička, kot ga določi Esch-Cumminsov transportni zakon.

Naivni ljudje so mislili, da bo ocenitev vrednosti železnic ostala, kot je bila dognana ob času, ko je Esch-Cumminsova transportna predloga postala zakon, dasi ravno je bila ocenitev vrednosti že takrat pretirana. Po ocenitvi strokovnjakov so bile železnice vredne takrat k večjemu dvanajst milijard dolarjev, železniške družbe so pa zakričale, da so temeljitih popravil potrebne ameriške železnice vredne osemnajst milijard dolarjev.

To je pognalo vozino in tovornino takoj kviško. Ljudstvu so se podražila življenska sredstva, farmerji so pa pričeli lezti v dolgove in gospodarsko propadati. To je bil začetni učinek Esch-Cumminsovega transportnega zakona. Ta začetni učinek tega zakona, so napovedali naprej napredni elementi v kongresu, strokovno organizirani delavci, socialisti in drugi elementi, ki so bili prepričani, da ta zakon ne more imeti drugačnega učinka na gospodarsko življenje v deželi.

Po poročilu biroja za železniško gospodarstvo je znašal dobiček železniških družb v letu 1926 ogromno vsoto \$1,231,494,000. Bil je za \$92,798,000 višji, kot v letu 1925. To pomeni, da so železniške družbe imele 5.81 odstotka dobička na podlagi pretirane ocenitve vrednosti železnic.

Ako bi se samo \$92,798,000, t. j. vsota, za katero se je dobiček v letu 1926 povišal, porabilo za povišanje mezde, bi se vsakemu železničarju na leto povišala mezda za petdeset dolarjev. Ako bi se vsakemu železničarju v deželi povišala mezda za sto dolarjev, bi železniške družbe imele še vseeno pet odstotkov dobička od svoje lastnine, ki je bila ocenjena, da je vredna \$21,175,000,000.

Te številke povedo jasno in odločno, v čigavem interesu se delajo zakoni, dokler je v človeški družbi uveden kapitalistični način blagovne produkcije in distribucije, in če delavci in poljedelci ne spoznajo bridke resnice, da se morajo organizirati v svoji politični stranki, ako hočejo obvarovati svoje koristi pred grabežljivimi kapitalističnimi interesi.

Veliko od tega ogromnega dobička pojde v tujezemstvo, da se tam naloži kot kapital v tujezemskih podjetjih. Ameriško ljudstvo ne bo imelo od dobička, ki pojde v tujezemstvo, da se tam naloži kot kapital v podjetja, najmanjšega dobička. Ta dobiček, naložen kot kapital v tujezemsko podjetja, bo zopet edino koristil lastnikom kapitala, obenem bo pa prinesel ljudstvu v tujezemskih deželah novo izkoriščanje.

Tako učinkuje kapital v kapitalističnem načinu blagovne produkcije in distribucije doma in na tujem. Najprvo izkoristi domače ljudstvo, na to ga pa lastnik naloži v industrijsko zaostalih deželah, da še tam izkorišča delavno ljudstvo.

Dobiček železniških družb je bil ogromen, a železniške družbe so zelo počasne, da bi dale saj drobtinico od tega ogromnega dobička svojim uslužbencem. Železničarji se morajo za vsak cent povišanja mezde vztrajno bojevati s pomočjo svojih organizacij, da ga dobe. Noben zakon ne pravi, da je treh železničarjev avtomatično povišati mezdo, ako dobiček preseže minimum, ki ga določi zakon. Za povišanje mezde se morajo železničarji bojevati. V tem boju za povišanje mezde se jim pa delajo še vsakovrstne zapreke, zakonite in nezakonite. Tako je in tako ostane, dokler bo priznan kapitalistični način blagovne produkcije in distribucije za najvišjo gospodarsko modrost, ki nima para od solncem.

SLIKE IZ NASELBIN

Dopiz iz Girarda, Ohio.

Ze dolgo časa se nisem oglašil iz naše naselbine, kajti v tem času se ni izpremenilo nič posebnega, da bi javnost zamimalo. Predpustni čas je minil in tako je ostalo vse po starem, kakor je bilo pred pustom. Kaj je temu vzrok, je težko presoditi. Ako ravno imamo v naselbini veliko deklet in fantov, pust ni imel nobenega opravila z njimi, da bi jih zavežal v zakonski jarem. Dekleta imajo svoje veselje, fantje pa svoje in tako gremo naprej.

Delo na kulturnem polju je še dosti povoljno. Tukajšnja Mladinska godba prav lepo napreduje vse skozi, kar časa obstaja. Igrala je že na mnogih prireditvah v zadovoljstvo našemu narodu. Ravno v tem času se mladi godbeniki prav pridno vežbajo, kajti čaka nas velika in težka naloga, ki jo imamo za izvršiti, in ta naša naloga je velik koncert mladinske godbe, ki ga priredi mladinska godba na 13. marca ob 2.30 popoldane v High School avditoriju v Girardu. Poleg godbe bo na programu več nastopov. Sodeluje Liberty String orchestra iz Girarda, zatem kvartet P. O. in več solo igralcev, na vijolin, kornet in klarinet; sopran solo poje miss M. iz Youngstowna. Tukaj vidite, da takega koncerta do sedaj še ni imela slovenska javnost te okolice.

Zato naj ne bo nobenega izgovora, da bi se ne udeležili tega pomembnega dneva, ker boste lahko s ponosom stopili v dvorano pred ameriško javnost in pokazali tujemu narodu, na kako visoki kulturni stopnji stojimo Slovenci v Ameriki, kajti ni ga lepšega na svetu kot zreti Mladini v obraz, ki nas dviga pred tujim narodom. Le mladina je naš upanje za ohranitev teško priborjene kulture.

Mladinska godba se priporoča, da se udeležite z držimo skupno za napredek na tujih tleh. Le na ta način bomo dobili ugled pri tujih. Še enkrat vas vse uljudno vabimo na koncert in se priporočamo za veliko udeležbo iz vseh bližnjih naselbin.

Vstopnina je 50c. Na svidenje 13. marca ob 2.30 popoldne. — **Johan Dolžič**, tajnik in član mladinske godbe.

Zabava s predstavo.

Združenje delavskega doma na Leetonia Townsita, Minn. bo s pomočjo društva "Kremlin" št. 125 N. S. P. J., št. 319 H. B. Z., tamburaškega zbora "Sloboda", priredilo veliko zabavo dne 13. marca v dvorani delavskega doma.

Dramski zbor "Jadran" bo igral lepo dramo "Rastava brata". Igral bo naš mladi tamburaški zbor "Sloboda". Na zabavi bo tudi govoril glavni predsednik H. B. Z. Anton Gazdich.

Vse navedene podpore in prosvetne organizacije solidarno delajo na tem, da bi se odplačal dolg Vdruženja delavskega doma. Pozivljajo se vsi Jugoslovani, da to zabavo številno posejijo in s tem store dobro delo. — **Zabavi odbor.**

SOCIALISTIČNA IN KOMUNISTIČNA STRANKA POSEGATA V ŽUPANSKO BITKO.

Chicago, Ill. (F. P. — Socialistična in delavska (komunistična) stranka posežeta v župnansko volilno borbo. Obe krožita petičiji za svoja kandidata. Po zakonu mora imeti petičija za kandidata petnajst tisoč podpisov. Socialistični kandidat je stari borec George Koop, komunistični kandidat je pa C. E. Ruthenberg, ki je pred nekaj dnevi umrl. Volitve so dne 5. aprila. Sedanj župan Dever, bivši župan Thompson in dr. Robertson so pa kandidati kapitalistov.

Ameriški avti v švedski tekmi. Stockholm, Švedska. — V švedskih zimskih tekmah so se izkazali avti ameriškega izdelka kot najboljši.

Organizacija in kulturni problem socializma

Enakopravnost žene.

Socialisti zahtevamo, da velja enakopravnost tudi za žene in to v političnem, gospodarskem in kulturnem oziru.

Jasno pa je že danes, da splošno izenačenje pravic moža in žene ne bo v nobenem slučaju izvedeno v zajednici, ki temelji na zasebno kapitalističnem sistemu.

Današnji sistem zahteva kolikor mogoče največ dela, kolikor mogoče najcenejše delo in sicer v korist posameznikov — kapitalistov. Večkrat pa izrekamo zahtevo, da se ženo v delovnem razmerju ne sme smatrati za manj vredno bitje. Ona mora vsrčiti enake dolžnosti in vzivati iste pravice, kakor možki. To je pa v kapitalistični družbi nemogoče, ker sodi kapitalizem vrednost človeških bitij po njihovi produktivni ceni. Žensko delo plačuje kapitalizem slabše kot možko delo, ker ne more žena že po svoji fizični moči biti pri delu tako produktivna, kakor možki delavec. Če pa vrši žena drugo lažje delo, je navadno tudi manj plačana.

Kar se pa tiče pisarniškega, duševnega dela, obstoji v tem oziru neka enakopravnost, pa tudi tukaj kapitalistični sistem, čeprav po krivici smatra ženo za manj vredno in ji zaupa navadno le mehanično pisarniško delo, iniciativno delo pa možkim pisarniškim močem. Zato je žena tudi v pisarnah vedno slabše honorirana kakor možki.

Današnji gospodarski sistem izključuje torej možnost popolne enakopravnosti obeh spolov. Čeprav je današnja družba v nekaterih slučajev priznala ženam bolj v teoriji nego v praksi, in to šele v posameznih državah, politično enakopravnost, smo še vedno zelo daleč od kulturne in gospodarske enakopravnosti. Tako popolna enakopravnost bo izvedljiva šele potem, ko uresničimo enakopravnost človeške družbe v splošnem.

Gospodarsko bolj situirani sloji imajo v sedanjem družabnem sistemu odločno večjo možnost kulturno živeti in se izživeti, študirati, potovati, obiskovati gledališča itd., kakor pa delavski razred. Žena bolj situiranih slojev mora n. pr. zato kulturno močno nadkrijevati moža iz proletarskih slojev, medtem ko delavčeva žena v splošnem zaostaja kulturno za možkim iz delavskih slojev. Oboje je mogoče le vsled tega, ker so kulturne možnosti na razpolago v prvi vrsti bogatejšim slojem. — Enakopravnost moža in žene je torej mogoča le na osnovi splošne enakopravnosti človeške družbe. Tako enakopravnost pa more uresničiti le socializem, ki se zato bori za odstranitev vseh družabnih razredov in za enakopravnost vseh ljudi.

Šele v socialistični družbi bo torej mogoče uresničiti decela ideal enakopravnosti obeh spolov. Iz tega pa sledi logični nauk: Žene, ki se bore za žensko enakopravnost, morajo biti socialistične, se morajo boriti v naših vrstah za uresničitev gospodarske enakopravnosti vseh ljudi, iz česar sledi neizbežno tudi popolna politična in kulturna enakopravnost obeh spolov. Žene, ki se bore v meščanskih strankah in društvi za žensko enakopravnost, ne bodo nikoli uresničile ideal ženske enakopravnosti! To zavest je treba dati napredno mislečim ženam in je zato potrebno, da se v naših organizacijah sistematično dela na poglobitvi socialnega dela na poglobitvi socialnega razumevanja, na skupni vzgoji mož in žena v ameri in v duhu socialističnega nauka.

Socializem kot skupna družabna uredba novega človeštva na osnovi enakopravnosti, ni le gospodarsko vprašanje, ampak še posebej kulturno vprašanje. Stremeti moramo k višjim ciljem. Te cilje pa bo mogoče v celoti uresničiti šele, ko bodo zanje živeli in se borili vsi pravno, gospodarsko, kulturno

in politično razdedinjeni, vsi gospodarsko izkoriščani in družabno zapostavljeni možki in ženske!

Deset otrok bilo zastrupljenih v bolnišnici

Trije so na robu smrti. Preiskava odkriva vedno večjo nemarnost v katoliškem zavodu. Zdravstveni komisar in koroner sta se sprla.

Chicago. — Vedno lepše stvari prihajajo na dan v bolnišnici Columbus Memorial, kjer je zadnji teden umrlo šest dojenčkov, ko so jim postrežnice dale piti boraksovo kislino namesto destilirane vode. Stirje otroci so umrli v štirindvajsetih urah v terek in sredo, peti je umrl v sredo ponoči in šesti v petek.

V petek je bilo odkrito, da je bilo deset dojenčkov zastrupljenih po zanikrosti zdravnikov in postrežnic. Kompetentni zdravniki so na delu, da rešijo ostale štiri, če bo mogoče. Prve štiri žrtvice so bile naglo pokopane, pokop pete je pa ustavljal mestni zdravstveni komisar dr. Bundesen, ki je prvi prejel informacije o tragediji. Nato je stopil na pozorišče okrajni mrliški oglednik ali koroner Oscar Wolff, ki je odredil, da se vsi pokopani otroci odkopljejo in podvržejo telesni preiskavi.

Med potekom uradne preiskave je pa izbruhnil konflikt med zdravstvenim komisarjem in koronerjem. Koroner Wolff je izjavil, da se mu vidi sumljivo, zakaj se komisar toliko zanima za to afero, ki spada v njegovo področje. Dr. Bundesen je odgovoril, da je koroner resposoben za svoje delo; če bi bil sposoben, bi takoj preprečil pokope otrok, ne pa čakal, da zdravstveni urad poseže vmes. Ako pa je koroner vedel, kaj se je zgodilo in je ignoriral stvar, tedaj je to zločinsko zanemarjanje službe.

Nadalje pravi dr. Bundesen, da je bil koroner obveščen šele o smrti petega otroka, narkar je koroner poslal svojega zdravnika dr. Zana V. Kloppeja — in ta je konstatiral, da je dete umrlo za črevesno influenco, kar so izprva trdili tudi zdravniki v bolnišnici. Koronerski urad je torej vedoma ali nevedoma po mogoč štibu bolnišnične prikriti afero. Koroner je kasneje seveda dal dr. Kloppeju ukor in ta je takoj pustil službo. To so razlogi — je rekel dr. Bundesen — da je mestni zdravstveni biro posegel vmes in odkril pravi vzrok tragedije. Koronerjeva dolžnost je bila, da se prvi prepriča o vzroku nagle smrti detet, pa ni tega storil.

Koroner Wolff je nato odgovoril, da je komisarjeva obtožba tako huda in resna, da se mora prej posvetovati s svojim advokatom preden pove svoje mnenje. Mrliškoogledna preiskava je v petek dognela tudi to, da je hotel štab zdravnikov in postrežnic bolnišnice prikriti afero s tem, da je uničil originalne listine glede mrtvih otrok, narkar so spisali nove listine. To je izdala postrežnica Irene Schwartz. Ona je naredila nove listine na ukaz A. C. Tivolija, štabnega zdravnika bolnišnice. Dr. Tivolini pa taji in pravi, da se miss Schwartz laže.

Preiskava se bo nadaljevala prihodnje sredo.

(Koroner Wolff je po narodnosti Nemec. Bolnišnica, v kateri se je vse to odigralo, je nemški katoliški zavod. Dr. Kloppej, koronerski zdravnik, ki je moral resignirati, je tudi Nemec. To lahko pojasnuje, zakaj zdravstveni komisar dolži Wolffa nesposobnosti in pristranosti.)

Velik požar v Mariboru.

Zrtev ognjene velekatastrofe je postala 14. febr. tovarna električnih žarnic 'Volta', ki je pogorela do tal z vsem inventarjem dragocenih strojev in bogatimi zalogami svojih skladišč.

Deložirane rudarske rodbine. Izmed deložiranih rudarskih rodbin v Trbovljah je dosedaj dobil stanovanje edino rudar Zagor. Vaj drugi se še vedno potikajo pri usmiljenih ljudeh.

Zločinske manjše so krivi pionirji?

Čikaški zločinski val je posledica pionirjev, ki so napadali Indijance v prvotnih letih naseljevanja. Ta instink je baje v krvi sedanjih prebivalcev.

Chicago. — Profesor W. E. Dodd, ki poučuje zgodovino na čikaški univerzi, je mnenja, da so današnjim čikaškim zločincem postavili precedent prvotni naseljniki v tem okrožju s tem, da so napadali Indijance in jih ropali.

Ta instink se je po mnjenju omenjenega profesorja ukoreninil v njih potomce in sedaj imamo vsepolno zločincov radi tega v Chicago.

Profesor trdi, da je to temeljna teorija današnjega zločinstva. On pravi, da kjer je zločinstvo v navadi, tedaj kaj rado tudi narašča. Tako je v Chicago.

Morda je nekaj resnice v izvajanjih profesorja Dodd, toda glavni vzrok pač tiči drugje in ne v pionirjih. Ako bi bila današnja družba profitarjev in izkoriščevalcev družba poštenih ljudi, ki bi delali za celokupno blagostanje, mesto grmadenja na eni strani, na drugi pa stradanje, tedaj bi prav gotovo ne bilo toliko zločinov. Glad čisto prižene ljudi do najnižje stopnje ter jih pripravi za vse nizkote čine. — Cerkve seveda pomagajo pri tem delu ko pomagajo zdrževati sedanjo družbo s tem, da poneumnjujejo ljudstvo, mesto da bi mu pokazale pravo lice situacije, da se mora samo povzpeti brez vsake molitve k bogom. Toda cerkev ne bo tega storila, ker je v protislovju z njeno poneumnjevalno taktiko že od nekdaj.

JERSEJSKI SODNIK SE ROGA ZAKONU ZA ODPRAVO SODNIJSKIH PREPOVEDI.

Meniči tebišč izdaja še nadalje sodnijske prepovedi.

Hackensack, N. J. — Za podkancelarja Backesa ne postoji zakon o "mirnem piketiranju". Sodnijska prepoved proti voznikom in strojevodjem še traja, a sodnik se je pri vtemeljevanju teh sodnijskih prepovedi v okružju Bergen poslužil izraza, ki pokazuje, da ima zelo malo spoštovanja do obstoječih zakonov. Dejal je, da je ta zakon in vsi drugi delavski zakoni "bunk".

Sodnijsko prepoved so izpolsovali podjetniki, ki zagovarjajo odprto delavnico in trgovci, ki tržijo s stavbinskim materijalom. Na sodišču so trdili, da organizirani delavci niso hoteli delati z tem materijalom in ga odvažati k stavbam. Zastopniki organiziranih delavcev so vztrajali pri tem, da je to njih pravica. Delavci lahko odpovedo svojo delovno moč, komur hočejo in lahko tudi razpostavijo stavkovne straže v smislu zakona.

Boston, Mass. — Proti organizaciji čepičarjev je bila izdana sodnijska prepoved. Njeni člani stavkajo in zahtevajo, da se delavnik skrajša na štirideset ur dela. Na stavki je več sto delavcev, ki vztrajajo v stavki in se kljub sodnijski prepovedi bojujejo za svojo zahtevo.

Peš iz Rusije v Jugoslavijo.

Na Sušaku je policija aretirala te dni moža brez dokumentov, ki je hodil ves zamazan v raztrgani obleki. Pri policiji je izjavil, da je Martin Horvat, sin železniškega čuvaja iz Varaždina. Leta 1915. je bil poslan na rusko fronto ter je prišel v rusko ujetništvo. V dobi ruske revolucije je moral delati na železnici brezplačno; dobival je le hrano in obleko. Pred devetimi meseci se mu je končno posrečilo pobegniti. Potikal se je po svetu, beračil in končno pri Dolnji Lendavi brez dokumentov prekoraj jugoslovensko mejo. Prišel je v Varaždin, kjer je zvedel, da se oče nahaja nekje v Primorju. Na Sušaku je prišel policiji v roke. Kakor je policije dognela, je njegov oče sedaj uslužben na Reki kot železničar. Po dolgih dvanajstih letih sta se oče in sin zopet našla.

ZARKOMET

Knjige, ki so najbolj vplivale.

Drugi seznam knjig, ki so na čitatelje "Zarkometa" najbolj vplivale, kakor mi pišejo, sledi:

Med vsemi knjigami in brošurami, kar sem jih prečital, so mi najbolj v spominu naslednje: Ganglovi "Uporniki", Sinclairjev (slovenski prevod) "Džungel", Deboov govor v Cantonu, O. in "Evidence and Cross-Examination of J. T. (Red) Doran" (I. W. W.). — J. H., Pueblo, Colo.

Sledeče tri knjige so se mi najbolj priljubile: Gregorčičeve poezije, Jurčičev "Domen" in Vi. Levstikova "Višnjeva repatica". — A. Zagar, Cle Elum, Wash.

V zadnjih trinajstih letih najraje čitam "Proletarca". Ako bi bil dal vezati vse letnike, bi imel lepo zbirko knjig. Povesti "Skrozi meglo", "Maruška" in sedaj "Divji plameni" v tem listu se mi zelo dopadejo. Vplivali so name tudi Molekovi "Zajedalc" in Sinclairjev "Jimmie Higgins". — M. S., Cleveland, O.

Najraje sem čital Ameriški družinski koledar za 1915, v katerem je povest "Jehova v škripcih", spisal Kajtebriga; dalje "Jimmie Higgins" in "Brass Check" (Sinclair). — Jacob Bergant, Lisbon, O.

V moji mladosti je imela name največji vtis rdeča knjižica Simon Jenkovih pesmic. Ko sem odrasla, sem se zaljubila v Finžgarjevo novelo, "Oče je". V moji sedanjji, realni dobi pa ne vidim boljše knjige kot je "Jimmie Higgins", spisal Upton Sinclair, poslovenil pa naš Zarkometar. Ta križani socialisti nikakor ne gre iz glave. — Mica iz Glencoeja, O.

Nadaljevanje sledi ob priliki Vprašanje je še odprto. Kateri tri knjige so najbolj vplivale na vas?

Kdo šiva bisage?

Odgovor delavki iz Milwaukeeja: Ti priporočam, da mi krojači ne smemo delati prevetlih žepov na suknji in hlačah fajmoštrov. Ni naša krivda. Mi delamo enake žepo za suhtarje in fajmoštre. A žep ne drži dosti. Bisaga je tista, ki je večja in nikdar polna. — Elyški "Znidar".

Kandidati, ki so "fifty-fifty".

Dokler bomo volili take može ki drugi zanje mislijo in delajo zaključke, nimamo nobenega zastopstva. Ako pa volimo tiste ki mislijo le "fifty-fifty", smo kakor ovce, katere je volk pasel. — Rdeči Orel, Aurora, Minn.

Vse, vse povejta!

Da, rojaka Ule in Klun iz Chisholma, Minn., kar povejta vse, kar vaju teži! Povejta ne zavedenim delavcem, da, dokler bo rojak iz Dulutha uprizarjal "napredne" seje, predavanje itd. po farovžih in pod cerkvami, kakor se godi na Evelethu in dokler bo na konvenciji one velike Ameriško-jugoslovenske zveze dodajal za ocvirek govornika z zadaj zapetim ovrtnikom, naj nikar ne pričakuje uspeha v svojo ali njegovih kolegov dobrobit. — Šivanka iz Gilberta.

Vesti iz Moronije.

Kravji hrib, Lemontija. — Oče Kilometer so zakrizarili za cenzura, pasja kura! Cenzura! Sura! Gor cenzura, gor mandura! Hura! Hura! Zdaj je ura! Cenzura — in svinjura bo aqua pura! Tata!

Trojica je legla.

Zadnji teden so pokopali pusta, pepelnico in kongres. Nobene škode ne bo, če trojica nikdar več ne vstane.

Kontest.

(Poslano pred 1. marcem.)

116.

Vsak zavedeni zdaj Slovenec naprednih društev bodi član. Nikar po temi več ne hodi. Pojdi le v beli dan. — A. P.

K. T. B.

Vesti iz Jugoslavije

V narodni skupščini se vrši ljut besedni boj med buržoazno opozicijo in vlado, in dasi se je v govorih iznaša marsikateri očitek, ki gre zlasti na rovaš predsednika 6. vlade Uzunovića, se vlada krčevito drži svojega proračuna in svoje politike. Zadnjič je močno zarogovilll predsednik samostojne demokratske stranke, Pribičević, ki si je zlasti pričel predsednika vlade Uzunovića. Uzunović se je branil na svoj znani način, ovekovečil se je pa zlasti s pripombo, da vlada ne more pomagati žrtvam potresa, ker se morajo prej "hladnokrvno" zbrati podatki o dejavnosti in resnični škodi, ki so jo posamezniki utrpeli in kateri naj se medtem rešijo pri svojem nesudu, če ni potres tudi temu že porušil hišo . . . In ko je gospod Uzunović rešil tako modro vprašanje potresa, je nar. skupščina nadaljevala z debato o — lanskoletnih poplavih. Tako se pri nas pomaga narodu v nesreči. Narod je lahko s tem zadovoljen. Vlado predsednik mu je vendar povedal, kako naj si pomaga: Zateče naj se k sosedu. . . Če ni narod niti s tem zadovoljen, je očitno neobjektivno, še več, očitno od koga nabujškan.

Kmetijska razstava. Malokomu je morda znano, da obstaja Kmetijska družba za Slovenijo v Ljubljani že 160 let. V praznikih 160-letnice priredi družba v nizu dosedanjih kmetijskih prireditev na Ljubljanskem vselejmu posebno pestro in pregledno razstavo. Predpriprave so že v polnem teku, organizacija v razmahu. Program se bo letos torej še razširil, dasi so le skromna sredstva na razpolago. Dobra volja, moralna in gmotna podpora in želja po nadaljnjem napredku na začetni poti, pa premagajo vse težave in naj so na videz še tako velike. Poleg strokovnopolnočnega oddelka, ki bo obsegal poljedelstvo, travništvo, živinorejo, vinarstvo, sadjarstvo, gospodarske stavbe, planšarstvo, agrarne operacije in kmetijsko strokovno književnost, se bo priredila tudi velika mlekariska razstava, razstava kmetijskih strojev in orodij, razstava vina, razstava konj in goveje živine. Nadalje je na programu razstava izdelkov kmetijske industrije, drobnice, čebelarstva, razstava, razstava sadja in zelenjave. Agilen odbor je že s polno paro na delu, da izvede široko začetni program v praznikih 160-letnice obstoja Kmetijske družbe, ponajveč pa iz vzgojno-poučnih in stanovskih razlogov. Ogled bodoče kmetijske razstave bo navdala vsakega pripadnika tega stanu s samozavestjo in z jasnejšim pogledom v lepšo bodočnost.

Usoda steklega človeka iz St. Lenarta. Dne 17. febr. popoldne so pripeljali iz St. Lenarta steklega človeka, zvezanega na nogah in rokah in naloženega na tovorni avto — pred mariborsko poljevo. V bolnišnici ga niso hoteli sprejeti, ker je za slučaje steklosti predviden samo Pasturjev zavod v Celju. Policija nevedna tudi ni vedela, kako in kaj, zlasti, ker se je motor avta pokvaril. In tako so stali s tem nesrečnim človekom par ur pred poljevo — saj mu menda ni bilo več pomoči, ker je steklost že zastarela. A vprašamo, zakaj zdravnik iz St. Lenarta, ki ga je baje dirgal v Maribor, že od tam ni telefonično ukrenil potrebo, ker bi menda moral vedeti, da v Mariboru ni Pasturjeve postaje. — Ljudje so seveda v zrušah gledali uboga, od čaja in muk zevajočega človeka. Tragična nesreča v Litiji. Dne 15. februarja, se je zgodila v Litiji nesreča, ki je vzbudila daleč širokrog splošno sočutje. V soto brzojavnega delavca, naloženega pri brzojavnem oddelku na ljubljanski glavni pošti, Ivana Nolimala, sta se igrala njegova štiriletna hčerka Marija in Gletni sinko Franc z vžigalnikom za cigarete. Mati je bila med tem v kuhinji. Fantek je s omari staknil tudi četrt litra bencina, ki ga je Nolimai

niku, so še vedno vse na cesti razen Zagorčeve. Najbolj prizadeta je rodbina češkoslovaškega državljana Jožeta Savše, očeta 5 nepreskrbljenih otrok. Mobilija mu je na cesti in družina sama se potika zdaj tu zdaj tam. Prosil je občino, naj mu začasno dodelijo kot bivališče — občinski zapor. Občina mu je morala prošnjo iz lahko razumljivih vzrokov odkloniti. Zato pa se je obrnila na češkoslovaški konzulat v Ljubljani, naj poskrbi za češkoslovaškega državljana. Zalostno je za naše razmere, da so mogoči taki slučaji. Kajti rudnik ima kopico popolnoma prostih stanovanj, toda ker je izven stanovanjskega zakona, počne, kar se mu zljubi. Tu nič ne pomagajo intervencije občine in tudi ne okrajna glavarstva.

IZ PRIMORJA

Na 10 mesecev ječe je obsojen Ivan Podreka iz Krnice, ker je v Trstu nekemu Sisulu iztergal iz roke denarnico z 10 lirami. Ponoči je vinjen ustavil Sisula na ulici, prosil najprvo ognja, potem pa še dve tiri. Ko mu je Sisul hotel dati denar, je Podreka pograbil listnico in stekel. Živ je zgorel delavec Jakob Ceket v Trčiču. Ob kanalu so bile postavljene granate kalibra 152, angleškega tipa. Delavcem se je povedalo, da ni nobene nevarnosti, ker so izpraznjene. Ko je prišel Ceket v bližino, je sledila eksplozija 13 granat. Detonacija je bila silna in ljudje so od daleč gledali, kako je ogenj zajel Ceketa, ki je padel kmalu mrtev na tla. Sedaj iščejo vzrok eksplozije.

Iz kvarnerske province. Pri umeščanju direktorija kvarnerske fašistovske zveze je imel Hos-Venturi velik govor, s katerim je hotel očrtati bodoče fašistično delovanje v deželi. Ob ljubljal je zdravniško asistenco v vseh krajih, draginjo bodo pobijali fašisti, odpravili bodo brezposelnost, sploh se bodo premostrivali vse reške življenske zadeve in ker na visokih mestih v stranki poslušajo predložene želje, ni dvoma, da čaka Reko lepa bodočnost s pomočjo fašizma. Samo pokorni morajo biti vsi. Liktorskega posojila se je podpisalo v provinci L 9.300.000. Navzoč je bil tudi prefekt, ki je zatrjeval, da vlada dobro pozna reške potrebe. Ako se vse uresniči, kar je napovedal Hos-Venturi bo Reka zelo srečna in Host-Venturi bo imel srečni nje veličasten spomenik. — Solški skrbnik Reina je obiskal te dni šole v Bistrici in Trnovem. Zadolžen je odšel v prečiščanju, da gre vse prav po načrtu in da dosega šole svoje cilje. Baje se bo vršila nekakša tekma med učitelji, da se pokaže, kdo je imel najlepše uspehe s poukom italijanske. — Prefekt je bil pred kratkim v Opatiji, kjer si je ogledal novo italijansko cerkev, za katero je precej žrtvovala tudi vlada. Italijanski župnik Molteni je prosil nove pomoči za cerkev, da bo toliko lažje potujočevala hrvatske vernike. — V Opatiji je bilo meseca januarja 435 tujcev, med njimi 39 Jugoslovencov. — "Italia Redenta" otvori v Opatiji azil, v katerega hočejo spraviti vse hrvatske otročice. Društvo namerava zgraditi poseben "Dom otrok" da pojde poitalijančevanje lažje izpodb rok.

Odlok o odpustitvi iz službe je dobil občinski tajnik v Ajdovščini Rudolf Kolavčič. Službo je vršil osem let vestno in točno. Na njegovo mesto pride Italijan.

Tržaška in goriška pokrajina obsega: prva 42 občin s 325.940 prebivalci na 1220 kvadratnih kilometrih, druga pa 120 občin z 206.707 prebivalci na 2667 kvadratnih kilometrih.

Smrtna kosa. V Gorici je umrl Leopold Bolko, znani veleposelnik in industrijalec, v visoki starosti 85 let. Bolko je svoj čas županoval v Črničah, bil je nekaj časa tudi deželni poslanec, predsednik konsorcija vipavske železnice, po Vipavski dolini je imel vozno pošto. Pokopali so ga v Črničah.

A. Ka.: ZAJEDALCI

Potihnila je burna pesem cepcev, zavila so se v belo ajdo zlat žitna polja in od juga sem je zavel hladen jesenski piš.

Potrta in tiha je hodila mati po izbi in ni govorila besede. Zunanaj pa je cvetela ajda in po sinjem nebu je plavalo toplo zgodnje jesensko solnce. Nad našo hišo je ležala žalost, težka kot gora. Pri nas ni popevala burna pesem cepcev, ni cvetela ajda in ni nam dajalo toplo jesensko nebo prijetnih dni. Dušilo nas je, kakor grenka sluznja, in prihajalo vsak dan bližje.

Sosed Tone je ta dan govoril glasneje kakor kdaj poprej. Vq. selli se je in krohotal: "Saj sem pravil! Saj sem vedel! Zakaj berači kupujejo grunt, ko niso za to? Zakaj se trudijo, da bi se oteli iz arditih valov revščine ter se povzpeli kam do svojega? Saj sem pravil, da bo šlo vse na boben. Danes bo šla krava, pozneje enkrat voz, potem smreke, za njimi njive, kas za kosom. Saj sem pravil, saj sem vedel, hahaha!"

"Kos za kosom!" Te besede so mi udarjale z glasom kladivca na uho in mi jemale vso moč. Kos za kosom bodo trgali od materinega telesa S trudom in bolečinami in s prečutimi nočmi priboreno in pristradano zemljo bodo trgali kos za kosom in kos za kosom bo šel med biriče, med gosposko, tja na cesarski Dunaj; vendar nikoli niso videli gorja, nikoli imeli žuljavih rok; tja bo šlo kos za kosom.

Prišli so biriči, zabuhli in vinjeni. Debeli sodnik se je zaničljivo ozrl po materi, ki je vsa majhna in uboga stala na pragu in čakala, ko bodo odtrgali prvi kos od hiše. Zarubil je edino kravo, ki smo jo imeli, da nam je dajala telet in mleka. Hitela je mati kakor blazna in s povzdignjenimi rokami prosila milosti: "Gospod, vsaj krave ne. S čim naj potem delamo, odkod dobivamo mleko. Glejte tukaj devetero sirot! Vsaj otrok se usmilite!"

"Tiho stara!" se je zadržal sodnik. "Mi imamo nalogo! Mi smo oblast od cesarskega Dunaja in nobene milosti ni." "Prosim, prosim!" je pojemala mati. Moči so ji pešale.

"Idi proč, stara, drugače te dam pod ključ," je tulil sodnik kakor zver.

Mati se je umaknila na klop in ihtela brez solz, brez krika. Kaj se je zgodilo v tvoji družini ob tej žalosti uri, mati. Ne biriči, ne sodnik, ne svet nisi videl tvojega trpljenja, mati!

Plakala je mati še dolgo, ko že biričev nikjer ni bilo. Stali smo okoli nje, vsi preplašeni. Nismo si upali izpraševati, saj smo vedeli, da bi bil grenak odgovor, ali bi ga celo ne bilo. Saj nam je mati vse trpljenje in vse hudo, ki se je dan za dnem godilo pri hiši, prikrila. Stali smo okoli nje, devetero nas je bilo; najstarejša sestra je štela osemnajst let. Včasih se je ozrla mati po nas, potem se ji je pocedila debela solza po licih. Še danes, dolgo let po tistem, velikokrat po noči, ko se vzdramim iz težkih sanj, zagledam nenadoma obraz matere, ves razoran, izmučen, a tako svet, obraz svetnice — mučenice.

Še tisti teden se je oče napolnil, da bi dobil posojila. Ali čemu se berači trudijo oteti se iz valov revščine, ko so pa obsojeni na večno prokletstvo! Kdo se beračev usmili? Berači niso ljudje, berači lahko poginjajo. Oče se je vrnil še bolj žalosten.

Drugi dan je oče naložil štiri mernike pšenice. Mrtvaško turbojno je donel voz skozi vas. Mati je prišla na prag in se enkrat milo ozrla za pšenico, za žulji, sadovi znojna na vročem solncu, ki so šli od hiše, da gre do na cesarski Dunaj. Mi pa smo obstopili mater in se na glas zjokali. "Zdaj pa ne bo kolača, ne štrukljev, mati, mati . . ."

Na grajakem posestvu našega župnika so tiste dni namlitali stoosemdeset mernikov pšenice. Župnikova nečakinja Mica je pekla rumene potice in je dicalo po samem cvrtju vse tja do šole. Nekoč sem bila zašla v farovž; menda me je bil za-

nesel tja sam vonj sladkih potic.

Župnik je pravkar pokosil in še so bile na mizi skiede, lepe, bele kakor snih dotlej še nisem videla. Bile so srebrne žličke, bili košči potic, čez pol preznan kolač. Obstala sem kakor od kamna in polastila se me je nepopisna radost: Zdajle čez pet minut, čez eno, bode rekli gospod: "Prisedi!", in nikamor več me ne bodo pustili. V tej hiši ostanem za zmerom. Potem bodo gospod ukazali navezati polno ruto potic, dati mi jih, da jih ponosem materi in mati mi bo prišla naproti in od veselja se bo jokala, ko bo dobila potic. Zdajle, čez pet minut, čez eno, ko se bodo vsi najedli, kuharica, dekle, hlapci, mačke, psi, potem bo moje vse, kar bo ostalo. Zdajle čez eno minuto in gotovo bo vse. Tako! Saj so gospod pridigali o blagorih usmiljenja, o Odrošeniku, ki je nasitil več tisoč ljudi, o Jožefu . . .

Pri teh mislih pa me je nekaj zagrabilo za rame, potegnilo nazaj in sunilo in stran. In zakričala je dekla: "Kaj hodiš tod, otrok beračev, ciganski otrok. Pogledjte ga, kako je suh in pust. Mmm, beraški otrok, pa še v farovž si upa! Marš!"

Sam ne vem, kdaj in kako sem prišla za cesto. Za seboj sem še čula zaloputniti vrata. Sosedova Ivanka, ki je prišla še pred mano v farovž, je prišla čez kake pol ure na cesto in v roki je imela kos rumenega kruha. Ivanke niso izgnali, ker ni bila iz koč beračev.

Blagor ti, Ivanka, na vseh potih, takrat in pozneje vse dni ti je bilo z mahom postlano, dočim je bil otrok iz koč na vse zgodaj vržen iz arene in izgnan v revščino in zapuščenost. Rojstvo pod niško, slamnato streho je bilo zanj kakor sramoten pečat, utisnjen na čelo, ki ga je spremljal na vseh potih, vse dni, bil v zasnehi in ponižanju.

Na četrtek po velikem šmarnu so napovedali biro. Vsa vas se je prazniško preoblekla, kakor za posebno svečanost. Töne je govoril glasno kakor otrok v vsejem pričakovanju. Prišli so. Kakor žamet so se v solncu svetili župnikovi konji in nestrpno bili ob tla. Najprej je prišel mežnar: "Mati, kje ste? Gosposki ljudje so tu, oblastniki, kakor cesarji." Bridko se je nasmehnil, njegov obraz pa je izražal sočutje nad trpečo materjo.

Mati je zaplakala vnovič, kakor takrat, ko so prišli rubit kravo: "Prizanesite mi z biro. Dvanajst mernikov pšenice smo pridelali, dva mernika sem jo dosegla svedci, štiri pa je šlo za davek, da smo oteli kravo. Ostalo bi radi prihranili za seme?"

"Za kolač je ne bo?" je vprašal mežnar.

"Ne," se je izviljo iz matere.

"Tedaj vam jaz odstopim polovico mojega dela, četudi imam polno otrok," je tolažil mežnar.

"Polovico pa gospod?" je dodala mati.

Zmajal je mežnar z rami: "Teško mati, gosposka je gosposka. Ona ne ve, kaj se pravi o velikonoči jesti koruzen kruh in gledati zdaleč na mize polne kolača, in ne ve, kaj se pravi na cesti, na mrazu, v burji, sredi zime prezebiti in gledati z daleč v gorke izbe. Zato se tudi ne bo omečhal."

"Se bom pa upra," je nevoljno pristavila mati.

"Ne vem, mati, vi ste sami in ni je postave, ki bi vas ščitila, a gosposka vas strahuje s postavami. Ona ima potuho na Dunaju. Nič ne bo, mati, udati se boste morali."

Tedaj pa je bil že tu organist in pri pogledu na mater, tako majhno in ubogo, ga je občila rdečica sramu, da je prišel iz tianit še tista zrna v hišo beračev.

našati. Brez trpljenja ni za sluzenja in tudi brez trnjeve poti ni nebes. Kdor pa je nepotrpežljiv in se jezi nad križi, kakor vi mati, ne bo prišel v nebesa. Ne tako, mati, na tak način ne bo zasluženja."

Očetov tovariš Boštjan, ki je stal v veži, je pri teh besedah zaškrtal z zobmi in molčal a oči so se mu svetile v srditem ognju. Boštjan je videl in razumel krivico v vsej ostudni nearamnosti, ki je prišla v bogati in lepi suknji, z dijantami okrašena, v hišo beračev, na koje je zrla z brezčutnim arem in izgledala še tiste kosti.

"Ste dobro namerili, mati? Kje je denar za predivo?" je pozval slednji župnik. Na mizi so bili tri krajcarji, ki jih je sestra Micka v nedeljo, ko je prišla iz službe domov, pustila za sol. Mati je pokazala župniku nanje.

"To je premalo. Vi imate dati štiri krajcarje. Prinesite še enega!" je ukazal župnik.

"Ga nimamo, gospod," se je oglašila sestra Francka. "Še te tri krajcarje je dala Micka od svojega lona."

"Pa ne dobiš podobice," je odvrnil župnik. "Kje je zdaj pšenica?"

Zaman je mati prosila, zaman se ji je arec krčilo v prošnji in bolečini. Postava je taka. Zapisano je: Dajte cesarju, kar je . . . in vzeli so, cesar in župnik, vse, kar je bilo pri koži.

Oči Boštjanove pa so se znova zasvetile in znova je zaškrtal z zobmi košeni orjak Boštjan. Prišli bodo drugi časi, Boštjan, a ti jih ne boš doživel. Prišli bodo časi osvete, časi, ki jih bodo lepe suknje drugače čutile, in časi, ko bo tragedija v koči prenehala.

Čez dolgo let po tistem, čez dolgo let trpljenja in pomanjkanja, stisk in bojev, pa je bila prebita stena skozi revščino. Od tistega časa dalje so se rdečela tudi na naših vrtilh sladka jabolka in tudi pri nas so zorela obilna zlatna žitna polja in pesem cepcev je mogočno zapela tudi na našem podu. Nad njim pa je zaplapolala zmagovalna zastava z napisom v zlatih črkah: Mati! je zmagala.

SEVERNO OBREŽNA DRUŽBA DELA DOBIČKE.

North Shore Line je znana kot nahlitreja prevozna črta.

Chicago. — Severno obrežna železniška družba, ki vozi med mestu Chicago in Milwaukee, je imela v preteklem letu tako velike dobičke, njen promet se je tako zvišal, da skoro niso človeku na prvi pogled tozadevne številke verjetne. Pasazirjev je bilo leta 1926 prepeljanih 19 milijonov in pol. Železnica ima vse svoje vlake elektrificirane. Radi tega in radi hitrosti se potniki radi poslužujejo tako v velikem številu te črte. Razume se, da je snaga, ker ni dima, mnogo večja kot je v navadnem vlaku.

Zadnje leto je družba prevzela nad milijon več potnikov kot jih je leta 1925. Istotako je imela mnogo več tovrnega prometa.

V prošlem letu je družba zgradila še dodatno železnico med tema mestoma, ki služi le v brzovozne svrhe. Vlak vzame časa ravno dve uri med omenjenima mestoma. — Dobrički so tudi bili veliki v zadnjem letu, davka pa je družba plačale le malo, ker je gradila novo progno in je investirala dobiček v njo. Vse železniške družbe, posebno pa še večje in močnejše, imajo vsako leto velikanske dobičke, železničarji so pa kljub temu plačani beraško.

FARMA NA PRODAJ

Proda se 80 akrov obsegajoča farma v največji Ameriški Farmarski nasebini v Ameriki na Willard, Wis. Zdravo podnebje in dobra pitna voda. Farma je oddaljena le 2 milje daleč od slovenskih trgovin, cerkve, šole, železniške postaje, pošte in velike mlekarne. Zemlja se nahaja v zelo lepi legi in je okrog 30 akrov izčiščena vse drugo pa je poraščeno z trdim lesom. Na farmi je hlev za 14 glav živine, šitnica meri 16x20 in voda, ter štiri sobna hiša, sadni vrt z 14timi mladimi posajmenimi drevesi. Proda se po zmerni ceni. Za vsa nadaljna pojasnila in za ceno obrnite se na lastnika na naslov: John Popovich, 711 — 95th Ave., W. New Duluth, Minn. (Adv.)

FINE PREKAJENE KLOBASE, ŠUNKE IN ŽELODCE

razpoiljam po vsi Ameriki, ker so naročila vsak dan večja, mi je mogoče čeno nekoliko znižati na mojih izdelkih. Ako še niste poskusili mojih izdelkov, ste v resnici samim sebi nekaj dolžni. Ne odlašajte, ampak pišite takoj še danes. Pošljem vam od 5 funtov naprej po C. O. D., ali pa pošljite denar s naročilom. Poštnino vsak sam plača.

Cene so sledeče: Klobase finega okusa po 34c funt. Šunke in meso brez kosti, soljene po stari šegi in izvrstno posušene, po 34c funt. Želodce po 40c funt. Suha rebereca po 28c funt.

Vsa pizana in naročila pošljite na: JOSEPH LESKOVAR Meest Dealer and Sausage Mfr., 610 — 14th Street, Racine, Wis.

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Feb. 28-1927)

pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen vlad napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi društveni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.30.

Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

4EZNAM PRIREDBE SLOVENSKEML ORGANIZACIJI V CHICAGO.

- Klub št. 1. J. S. Z. — Dramski predstava v nedeljo 27. marca, v dvorani Č. S. P. B.
- Francisco Ferrer št. 131 S. N. P. J. — Veselica dne 16. aprila v dvorani S. N. P. J.
- Pevsko društvo "Lira", koncert dne 24. aprila v dvorani S. N. P. J. na Lawndale in 27. cesti.
- Klub št. 1. J. S. Z. — Dramska predstava in promajaska slavnost, v nedeljo 1. maja, v dvorani S. N. P. J.
- Pevsko društvo "Triglav", koncert v Hrvatskem domu v So. Chicago, dne 8. maja.
- Pevsko društvo "Slovan", koncert dne 29. maja v Hrvatskem domu, So. Chicago.
- Orkester S. N. P. J. — Veselica dne 29. maja v dvorani S. N. P. J.
- Piknik društva št. 1 S. S. P. Z. dne 19. junija pri Vidmarju v Willow Springsu.
- Piknik društva "Zarja", dne 27. junija pri Vidmarju v Willow Springsu.
- Piknik društva "Zvon" št. 70 J. S. K. J. dne 4. julija pri Vidmarju v Willow Springsu.

Za člane S. N. P. J. stane Mladinski list samo 30 centov letno.

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

Leonid Andrejev:

BREZDNO

(Dalje.)

In zopet sta šla in govorila, njihovi glavi pa sta bili polni občutka trenutnega dotikljava rok. Ona je čutila suhi žar njegove dlani in krepkih prstov; bilo ji je prijetno in malo jo je pekla vest; on pa je občutil pokorno mehko njene majčkene ročice in videl črni obris noge in majhni čevljiček, ki jo je navdušno in nežno objemal. In bilo je nekaj ostrega, nemirnega v tej vsiljivi predstavi ozke linije belih kril in lepe noge in s podzavestnim naporom volje jo je izbrisal. In takrat ga je prevladalo veselje in srce njegovo je bilo široko in svobodno v prsih, da se mu je zahotelo peti, stegniti roke k nebu in krikniti: "tecite, lovil vas bom" — to starodavno formalno prvobitno ljubezni v šumu pragozdov iz grmečih vodopadov. In od vseh teh želj so se mu zgostile solze v grlu. Dolge, smešne sence so izginile in cestni prah je postal vlažen in hladan, onadva pa nista opazila ničesar. Oba sta prebra-

la mnogo dobrih knjig in svetle slike ljudi, ki so ljubili, trpeli in poginjali za čisto ljubezen, so se vrstile pred njihovimi očmi. V spominu so se prebujali odlomki verzov, o katerih nista več pomnila, kdaj sta jih brala. In vsi so odevali ljubezen v oblačilo zvonke harmonije in sladkega gorja. — Ne veste, odkod je to-le? se je spominjal Njemovecki: "... Z menoj je ta, ki ljubim jo, — ki sem ji skrtil, zatajil svojo bol, vso nežnost svojo in ljubezen vso..." — Ne, — je odgovorila Zinočka in zamišljeno ponovila: "... svojo bol, vso nežnost svojo in ljubezen vso..." — In ljubezen vso, — se je nehoti, kot odmev odzval Njemovecki. In še sta dramila spomine. Spominjala sta se devic, čistih kot bele lilije, ki so odele črno meniško obleko in so samotno žalovale v parku, zasutem z jesenskimi listjem, in ki so bile srečne v svoji nesreči; spominjala sta se mož, ponosnih in odločnih, toda trpečnih in prosečnih ljubezni in mehkega ženskega odziva. Zalostne so bile te ali-

ke, toda ljubezen se je svetlejša in čistejša pojavljala v njih. Ogromna kakor svet, jasna kakor solnce in divno lepa, je rasla pred njihovimi očmi in ničesar ni bilo bolj mogočnega in lepšega od nje. — Ali bi mogli umreti za človeka, ki ga ljubite? — je vprašala Zinočka, in ogledovala svoje otroško roko. — Da, mogel bi, — je odločno odgovoril Njemovecki in jo pogledal odkrito in iskreno. — A vi? — Da, jaz tudi — se je zamislila. — Saj to je vendar tako sreča: umreti za ljubljenega človeka. Zelo rada bi umrla. Njih oči so se srečale, jasne in mirne so si pošiljale nekaj dobrega in ustnice so se nasmehnilo. Zinočka se je ustavila. — Stojte, — je dejala. — Niko imate na suknji. In zaupljivo je vzdignila roko k njegovim ramam in previdno, z dvema prstoma vzela nitko. — Vidite! — je rekla; postala je resna in je vprašala: — Zakaj ste tako bled in suh? Mnogo se učite, da? Ne utrujajte se, ni treba. — Modre oči imate in v njih so svetle iskricice, — je odgovoril ogledovaje njene oči. — Vi imate pa črne. Ne, rjave, tople. In v njih...

Izlet gospoda Broučka v XV. stoletje

Češki spisatelj Svatopluk Čech—Poslovenil Stanko Svetina.

(Dalje.)

V začetku je z veseljem stopal navzgor proti vrhu, toda čim višje je prišel, tembolj se je kecal. Zakaj prihajale so mu na misel vse resnične in neresnične dogodbe o Žižku: ti žebliki, ki jih je baje grozni slepec zabijal v duhovniške tonzure, te žrtve, ki jih je baje lastnoročno ubijal s kijem in druge, ki jih je dal v neki zakristiji žive zažgati in drugo. Gledal je torej s tesnobo na trenutok, ki se je bolj in bolj bližal, ko ga predstavijo strašnemu vodji Taboritov. Na grebenu gore, na samotnem kraju pjenem, k Pragi obrnjenem, je stala štirioglasta, lesena stavba s strelbami, z zidovi iz kamna in gline, kakor tudi z jarkom. Potniki so zavili pod to stavbo na zadnjo, južno stran gore, k sedanjemu Žižkovu obrnjeno. Odtod je bilo že videti tudi drugo leseno stavbo, tudi na grebenu gore, v precejšnji oddaljenosti od prve, proti vzhodu postavljeno in ravno tako z zidovjem in z jarkom obdana. Poleg nje se je dvigal nekak stolp na koncu enega izmed ograjenih vinogradov, ki so pokrivali to južno stran. "Ako hočeš postati vodnik v vojski, kar se more soditi po tvojem napadu v bok Nemecev, bodeš imel pri Žižku najboljšo šolo," je pravil z nasmehom Hval Repicki gospodu Broučku, ko so lezli po strmi strani opustošenega vinograda na greben. "Glej, kako hitro je napravil to imenitno trdnjavo, kako duhovito se je tu zagrabil in obdal! Naša vojska leži na ozkem grebenu gore med obema stavbama, zavarovana z njimi na vzhod in na zahod; napolnočna stran mu je varna obramba strma, popolnoma nepristopna stran in tudi na tej poldanski strani je, kakor vidiš, gora dosti strma in ovirajo tu sovražnika tudi vinogradi in njih kamenite ograje. Žižka pregleda vse najbolje s svojim bistrim enim očesom in vse zna porabiti za svoje nakane; glej, tudi oni stolp vinogradski mu je prišel prav k boljši utrdbi vzhodne stavbe."

množice; nekateri so imeli biblijo pod pazduho in kelih v roki.

A nad celo to živopisano sliko je plapolal na visokem drogu črn prapor z rdečim kelihom.

Hval iz Mahovic je peljal novega Taborita k vojskinemu poveljniku, tedaj že enookemu, ki je ravno z železnim kijem v naročju na velikem hodu, kakor na prestolu sedel in ki je na vzvišenem kraju gore pazljivo gledal čez Vitavo na tabor sovražnikov, kamor se je medtem nemak konjica že vrnila.

Kolikor bolj se je gospod Brouček približeval, tem večjo tesnobo je čutil pred srečanjem s strašnim vodnikom taboritskim in ko se je slednjič vstavil pred Žižko, je imel tako kalne oči, da ne more opisati niti njegovo podobo niti obleko, česar mu je lahko žal tem bolj, ker do sedaj v starih spominih zastoj iščemo podobo največjega narodnega junaka, ki bi bila brez napake.

Spomina vredno srečanje Jana Žižke z Matijem Broučkom je bilo zelo kratko.

Hval je rekel: "Pripeljal sem ti novega Taborita, brat Žižka: jaz in duhovnik Koranda sva se srečala z njim na Špitalskem polju, kjer se je s Pražani hrabro bojeval, in sva ga na njegovo prošnjo sprejala med brate." Tresoč se gospod Brouček je čutil kako bistro eno oko vprašujoče na njem počiva, potem pa je zaslišal njegov zvonič, voditeljski glas: "Zdi se mi, da si dosedaj služil svojemu trebuhu bolj kakor bogu. Ampak pri nas zgubiš kmalu grešno tolaščo. Kako se imenuješ?" "Matija Brouček", je težko izgovoril naš junak s tresočimi ustmi.

"Torej, brat Matija, hetman Hval te sprejme med svoje cepnike in te izvežba v boju po našem načinu; sedaj pojdi in pomagaj delavcem pri obzidju! Bodi zdrav!" Hval je odšel z gospodom Broučkom k trumi cepnikov, ki so pozdravljali novega brata in mu stiskali roko, potem pa ga je peljal med žene in može, ki so delali na obzidju.

"Močan dečko si, brat; pomagaj podavati kamenje," mu je ukazal in se je vrnil k cepnikom. Brat Matija je bil sicer vesel, da se je končalo predstavljanje pri Žižki, toda nova naloga ga je napolnila s kaj malo tolažbo. Lep pozdrav! — je mrmral sam zase. — Moram podavati kamenje kakor težak! Saj se to za vojaka niti ne spodobi. Skoro se mi zdi, da sem napravil precej veliko neumnost. Pražani znajo gosti vendar častiti. Janko od zvona je sicer drugače prismojen, toda slabega pogoščenja — razven one spalnice — mu ne morem očitati. Sedaj po spopadu bi lahko mirno sedel pri medu v krčmi ali za polno mizo pri Domšiku. Res sem napravil neumnost, prav pošteno neumnost!

Hitro je spoznal tudi, da ni bilo njegovo delo nikakva igrača. Moral je dvigati težke kamne, da se je krivil pod njimi in star, sivobrad Taborit, brat Stah po imenu, kateremu je Žižka poveril nadzorstvo nad delavci, ga je neprenehoma spodbujal k vztrajnosti. Utrujen od dolge poti po Pragi, od plazenja pri spopadu in od hoje na Vitkovo goro, je moral sedaj v solnčni vročini težko delati, da so ga boleli vsi udi in po razbeljenem obrazu so mu tekli potočki gorkoga potu. In k temu so se smejale se Taborke njegovim globokim vzdihom in njegovim žalostnim kretanjem. Kar je živ, se ni počel s trdim delom in sedaj se je moral ubijati kakor nejevnejši pomagaj na stavbi. On, gospodar trinadstropne hiše! Ko bi ga videli znanci pri tej nadlogi! Skoro na jok mu je šlo. Ko je bilo slednjič delo gotovo, se je utrjen zvrnil kakor vreča v travo na kraju strme severne strani. Z bridkim očitanjem je pogledal na obdrnjene roke, polne krvavih žuljev.

(Dalje prihodaj.)

Zinočka ni dogovorila, kaj je v njih, in se je okrenila. Obraz ji je polagoma zardel, oči so postale zmedene in plašne, ustnice pa so se nehoti smehljale. Hitro je stopila naprej, ne da bi čakala Njemoveckega, ki se je nečesa radoval, toda kmalu se je ustavila. — Poglejte, solnce je zašlo! — je vskliknila žalostno in začudeno. — Da, zašlo, — je odgovoril in nenadoma ga je ostro spreleto. Svetloba je ugasnila, sence so umrle in vse nakrog je postalo blede, nemo in brez življenja. Odtam pa kjer je prej gorelo razbeljeno solnce, so brezšumno lezle navzgor temne gromače oblakov, ki so korak za korakom požirale svetlo-modro prostranstvo. Oblaki so se gromadili, spajali, počasi in težko menjali obrise prebujenih pošasti. Nera di so se premikali naprej, kakor da njih same goni proti njih volji nekaka neizprosna, strašna sila. Svetel, vlašnaat oblček se je odtrgal od drugih in je plaval samotno — ubog in neboljen.

II.

Zinočki so pobledela lica, ustnice so postale rdeče, skoro krvave, zenica se ji je razširila in je potemnila oči. Tiho je zašepetala: — Strah me je. Tako tiho je tukaj. Ali sva zašla? Njemovecki je namršil goste obrvi in je pazljivo premotril pokrajino. Brez solnca se mu je zdela neprijazna in hladna v svezem dihanju bližnje noči; na vse strani je bilo razmetano polje z nizko, poteptano travo, s ilovnatimi prepadi, grič in globelmi. Globoke, navpične globeli so bile na gosto razsejane po polju in so ležale gole; nizke pa so bile pokrite s plazečo se travo. In vanje se je brezšumno vlegala temna noč. Prej so bili ljudje tukaj in so delali po poljih, sedaj pa jih ni bilo več in vsa pokrajina je bila še bolj zapuščena in kakor izumrla. Sem in tja so vstajali gozdi in gaji kakor zgoščene modrikaste megle in so stali, kakor da čakajo, kaj jim povedo zapuščene jame.

Njemovecki je udušil težko in motno čustvo nemira, ki je vstajalo v njem, in je rekel: — Ne, nisva zašla. Poznam pot. Najprej po polju, potem pa skozi oni-le gozdček. Kaj se bojite?

Hrabro se je nasmehnila in odgovorila: — Ne, ne več. Toda treba je hitreje domov — čaj me čaka.

Hitro in odločno sta stopilo naprej, kmalu pa se jima je začel ustavljati korak. Ozirala se nista in vendar sta čutila sovražnost razritega polja, ki ju je obdajalo s tisočeri, motnimi, nepremičnimi očmi; in to čustvo ju je zblížalo in jima vzbujalo spomine na otroška leta. In ti spomini so bili svetli, ozarjeni s solncem, zelenim listjem, z ljubeznijo, temveč na široko, mehko pesem. In sama sta bila zvoka v njej, dve majčkenti noti: ena zvonka in čista kot zvonec kristal, druga nekoliko bolj zamokla, toda bolj jarka — kakor zvon.

Zagledala sta ljudi — dve ženski, ki sta sedeli na robu globoke ilovnate globeli; ena je sedela s prekrižanimi nogami in je tuje gledala navzdol; ruta na glavi se ji je vzdignila in odkrila šope razmršenih las, hrbet se ji je upognil in razvezani trakovi umazane bluze z velikimi cvetovi so štrli navzgor. Na idočca se ni ozrla. Druga ženska je napol ležala poleg nje; glava ji je visela vznak, imela je robot, širok obraz z možkimi potezami in pod očmi sta ji goreli na štrlečih lénicah dve listi, rdeči liki opeka, kakor da se ji je vnela koža. Bila je še bolj umazana nego ona in gledala je na idočca naravnost in smelo. Ko sta bila že mimo, je zapela z globokim možkim glasom: — Za tebe, edini moj, dragi, sem kot roža duhteča cvela... — Varka, sliaš? — se je okrenila k molčeči tovarišici in se zakrohotala; ona ji ni odgovorila.

(Dalje prihodaj.)

NAZNANILO.

Slovenski Narodni Dom v Waukegan, Ill., poziva vse one rojake Slovence in Hrvate, kateri so vplačevali na delnice S. N. Doma, in še niso cele vplačane — da je bil sklep glavnega zborovanja delničarjev na letni seji, da imajo čas za izplačati delnice do 1. julija 1927. Drugače se bodo vsa vplačila vključila kot darovane svote. — Kdor želi bolj natančnega pojasnila naj se obrne pismenim potom na naslov. Slov. N. Dom, 424 — 10ta cesta Mathias C. Warsek, tajnik.

RAD BI IZVEDEL

za mojo sestro Marijo Penko, katera se je nahajala v Banning, Pa., pred 12 leti in potem je odšla v Philadelphia, Pa., ter od istega časa ne vem nič več zanjo. Rojake prosim išrom Zdrženih držav če kdo ve kaj od nje, da mi to naznani na spodnji naslov, za kar se že naprej zahvalim, ker želim vedeti, ako je še med živimi. John Penko, P. O. Box 11, Frum, W. Va. (Adv.)

Prvo letošnje

Skupno potovanje v stari kraj

privedemo na francoskem parniku "PARIS," ko odpluje iz New Yorka NA 23. APRILA 1927

"Paris" je zlasti za tretji razred priznana najboljši parnik. Kakor na dosedanjih skupnih potovanjih se bodo tudi to pot našli našim potnikom rane posebne ugodnosti in naš zastopnik bo potnike spremljal prav do Ljubljane.

Potniki naj se čim prej prijavijo, zlasti ne dravljani, da jim homo mogli preskrbeti še pred odhodom povratno dovoljenje (Permit), na podlagi katerega se bodo lahko nemotno vrnili nazaj v Ameriko.

Drugo skupno potovanje se vrši istotako na parniku "Paris" in sicer 4. junija.

Razume se, da Vas lahko in radi opravimo z vsakim drugim parnikom.

- Ravno tako se vselej obrnite na nas: 1) kadar ste namenjeni poslati denar v stari kraj; 2) če želite dobiti denar iz starega kraja; 3) ako ste namenjeni dobiti kako osebo v to deželo; 4) kadar rabite kako pooblastilo, izjavo, pogodbo, ali kako drugo notarsko listino, ali če imate kak drug opravil s stari krajem.

Slovenska banka

Zakrajšek & Čošark

455 W. 42nd Str., New York, N. Y.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Promet panamskega prekopa. Washington.—Meseca januarja je plulo skozi Panamski prekop 443 parnikov, ki so plačali pristojbine približno dva milijona dolarjev, kot poroča urad za Panamski prekop v Washingtonu. Tonaža je znašala nad dva milijona v kargu. Sicer pa bil lanskega leta meseca januarja še boljši promet kot leto, vseeno prekaša onega iz leta 1925.

NAROČITE SI KNJIGO "Ameriški Slovenci!"

VELIKI VELIKONOČNI IZLET V JUGOSLAVIJO

(mimo Cherbourga) z orjaškim brzoparnikom

BERENGARIA 52,226 ton

Odpluje iz New Yorka

V TOREK 5. APRILA

Pridružite se temu izletu in praznujte velikonoč v krogu vaše družine, v stari domovini. Gosp. S. Vuković, zastopnik Cunard proge, vas bo spremljal do cilja, pazil na vašo priljago, ter skrbel za udobnost in zabavo. Dobra domača kuhinja in pijača.

Oskrbite si prostor takoj: vprašajte našega lokalnega zastopnika, ali pa pišite na:

CUNARD LINE

140 N. Dearborn St. Chicago, Ill.

MATIJA SKENDER

JAVNI NOTAR

za Ameriko in stari kraj

1122 E. Ohio St. Telefon CEDAR 4372 N. S. Pittsburgh, Pa. Izdajuje pooblastila, kupne pogodbe, poštovice, oporoke in vse druge v notarsko stroko spadajoče spise. Pišite, telefonirajte, ali pridite osebno.

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

ima v zalogi sledeče knjige:

- AMERIŠKI SLOVENCİ—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00
- Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, z dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00
- Zakon Biogenezije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50
- Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških franciškanov, in doživljaji rojaka, izvrstno spopolnjena s slikami \$1.50
- Zajednici—resnična povest in prava ilustracija doslej skrivnega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75
- Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.00
- Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 252 strani mehko vezana, stane samo \$0.50
- "Hrbtenica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo \$0.25c
- "Informator"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člane—stane samo \$0.20c

Pišite ponje na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.

2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Kampanja za dnevnik

Vsi aktivni člani S. N. P. J. naj grede na agitacijo! Dnevnik mora imeti preko 10,000 naročnikov še to leto. Agitatorje, ki bodo delavni, čakajo lepe knjižne nagrade.

Kampanja za nove naročnike na dnevnik "Prosveto" se otvori 15. februarja 1927 in se zaključí 15. novembra 1927.

Vsakdo, ki se naroči na dnevnik "Prosveto" in ki doslej še ni bil naročnik, bodisi za pol leta ali za celo leto, ali če stari naročnik pošlje dve ali več naročnin NOVIH NAROČNIKOV, je deležen nagrade v knjigah iz zaloge Književne Matice S. N. P. J.

Pogoj za nagrado je NOV NAROČNIK in vsakdo mora poslati celovsoto naročnine brez vsakega odbitka poštnine ali provizije upravništvu "Prosvete". V tej kampanji ni dovoljena nobena provizija. Kdor si vzame provizijo, ne dobi nagrade.

Za eno polletno naročnino na dnevnik je pošiljatelj deležen knjige "Jimmie Higgins," ki je vredna \$1.00. Za eno celoletno naročnino je pošiljatelj deležen "Slovensko-angleške slovnice," vredne \$2.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$2.00.

Za dve celoletni naročnini dobi pošiljatelj knjigo "Ameriški Slovenci," vredno \$5.00, ali pa drugih knjig iz zaloge Književne Matice v vrednosti \$5.00.

Bratje in sestre S. N. P. J., kakor tudi drugi rojaki in rojakinje, ki še niste naročeni na dnevnik "Prosveto," sedaj se vam nudi ugodna prilika, da si za majhno vsotico nabavite dober list in poleg tega dobite še dobre knjige ZASTONJ!

Požurite se z naročbo! Pošljite naročnino še danes! Naročnina "Prosvete" za eno leto je \$5.00, za pol leta \$2.50. (Za Chicago in Cicero je \$6.50, za Evropo pa \$8.00.) Člani S. N. P. J. doplačajo \$3.80 za celo leto ali \$1.90 za pol leta, ker člani plačajo pri assesmentu \$1.20 na leto za tednik.

Vsa pisma in denar pošljite na naslov: Prosveta, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.